

บทที่ 4

ระบบการจัดการของสถานพยาบาลในการให้บริการดูแลรักษาผู้ป่วยเอดส์

การศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ศักยภาพในการให้บริการดูแลรักษาผู้ป่วยเอดส์ของโรงพยาบาลในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจะกล่าวถึงระบบการจัดการในการให้บริการดูแลรักษาผู้ป่วยเอดส์ของโรงพยาบาลสันป่าตองและโรงพยาบาลฝาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานเอดส์และจากเอกสารของโรงพยาบาลทั้ง 2 แห่ง เพื่อประกอบการศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 การให้บริการดูแลรักษาผู้ป่วยเอดส์ของโรงพยาบาลสันป่าตอง

การให้บริการดูแลรักษาผู้ป่วยเอดส์ของโรงพยาบาลสันป่าตอง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ได้แบ่งออกเป็นแต่ละด้านดังนี้

4.1.1 ด้านสถานที่

มีคลินิกพิเศษ ที่ให้บริการเฉพาะโรค คือ โรคเอดส์ กามโรค วัณโรค และโรคเรื้อน เรียกว่า **คลินิกเรารักสุขภาพ** ซึ่งให้บริการเหมือนคลินิกทั่วไป โดยเริ่มให้บริการมาตั้งแต่ปี 2536 เดิมการให้บริการ โรคดังกล่าว จะอยู่ที่ฝ่ายสุขภาพใน ส่วนของคลินิกจะแยกออกมาจากการให้บริการทั่วไป มีห้องที่ให้บริการหลัก 1 ห้องที่อำนวยความสะดวกในเรื่องต่าง ๆ ที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน สะดวก เข้าถึงง่าย การให้บริการของคลินิกนั้น เป็นแบบไม่ครบวงจร (One Stop Service) เนื่องจากมีห้องให้บริการ เช่น ห้องพบแพทย์ ห้องให้คำปรึกษา ห้องรับยา แยกต่างหากจากจุดบริการหลัก และมีการให้บริการผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์ ทุกวันจันทร์ถึงวันพฤหัสบดี เวลา 8.30 – 16.30 น. มีการพบกลุ่มของผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์ทุกวันพุธที่ 2 ของเดือน

4.1.2. ด้านงบประมาณ

แหล่งงบประมาณที่ได้รับ ในการให้บริการดูแลรักษาผู้ป่วยติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์ ได้แก่ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ประกันสังคม สิทธิเบิกได้ของข้าราชการ โครงการกองทุนโลก และจากโครงการวิจัยต่าง ๆ ซึ่งแต่ละงบที่ได้รับมีความเพียงพอ และสามารถรองรับผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์ได้

4.1.3 ด้านบุคลากร

บุคลากรทางการแพทย์ที่ให้บริการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์ของโรงพยาบาล แบ่งออกดังนี้

- 1) แพทย์ มีแพทย์ให้บริการประจำ จำนวน 6 คน แบ่งเป็น อายุรแพทย์ 1 คน กุมารแพทย์ 1 คน สูตินารีแพทย์ 1 คน ศัลยแพทย์ 1 คน แพทย์ทั่วไป 2 คน โดยมีตำแหน่งนายแพทย์ 8 จำนวน 5 คน และนายแพทย์ 7 จำนวน 1 คน ซึ่งแพทย์แต่ละท่านมีประสบการณ์การทำงานด้านเอดส์ ไม่น้อยกว่า 10 ปี โดยเริ่มให้บริการผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์ ตั้งแต่ปี 2539
- 2) เภสัชกร มีเภสัชกรให้บริการ จำนวน 1 คน ตำแหน่งเภสัชกร 7 และเจ้าหน้าที่เภสัชกร จำนวน 1 คน ซึ่งแต่ละคนสามารถทำงานทดแทนกันได้ และมีประสบการณ์ทำงานด้านเอดส์ประมาณ 7 ปี
- 3) พยาบาล มีพยาบาลให้บริการ จำนวน 4 คน มีตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพ 7 และ ผู้ช่วยเหลือคนไข้ 2 คน ซึ่งแต่ละคนสามารถทำงานทดแทนกันได้ และพยาบาลแต่ละคนได้รับการอบรมพัฒนาศักยภาพทุกปี มีประสบการณ์ทำงานด้านเอดส์ประมาณ 10 ปี
- 4) เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการ มีเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการ จำนวน 1 คน ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่อัตรากำลัง มีประสบการณ์ทำงานด้านเอดส์ประมาณ 4 ปี
- 5) แกนนำผู้ติดเชื้อ มีแกนนำผู้ติดเชื้อ จำนวน 8 คน มีหน้าที่คอยช่วยพยาบาลในการให้บริการต่าง ๆ รวมทั้งการเยี่ยมบ้านเดือนละ 1 ครั้ง

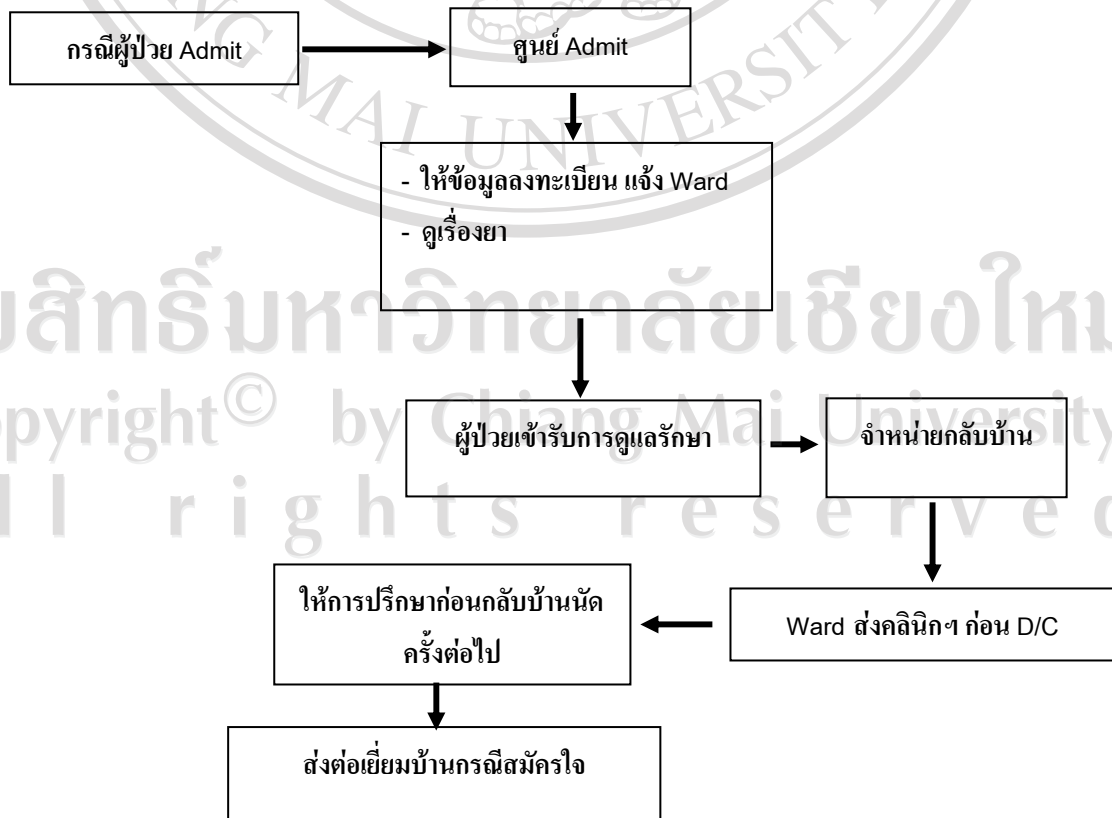
4.1.4 ด้านระบบบริการ

- 1) การซักประวัติ และการตรวจร่างกาย
- 2) มีระบบรักษาความลับ
- 3) การตรวจชั้นสูตร ตามแนวทางการดูแลผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์
- 4) การรักษาด้วยยาต้านไวรัสเอชไอวี โดยมีระบบบริหารยาตามระบบที่ สปสช. กำหนด
- 5) การป้องกัน คัดกรอง และรักษาโรคติดเชื้อฉวยโอกาส
- 6) การให้ความรู้ คำปรึกษาเกี่ยวกับโรค และการปฏิบัติตัวที่ถูกต้อง มีการดูแลทางด้านจิตใจ สังคม
- 7) มีระบบการส่งต่อและดูแลต่อเนื่อง

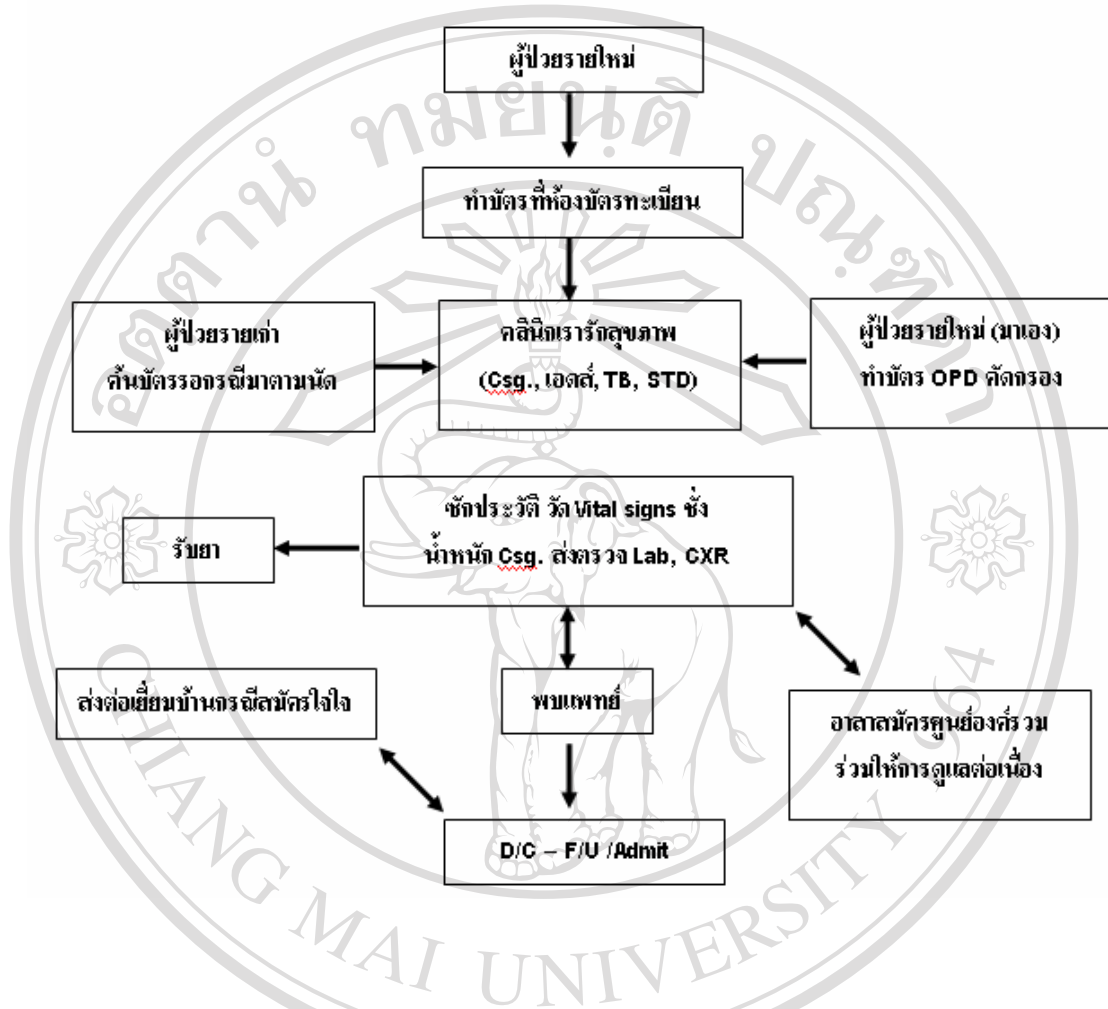
รูปที่ 4.1 คลินิกให้บริการดูแลรักษาผู้ป่วยเอดส์ของโรงพยาบาลสันป่าตอง

รูปที่ 4.2 การให้บริการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์ แผนกผู้ป่วยในของโรงพยาบาลสันป่าตอง

รูปที่ 4.3 การให้บริการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์ แผนกผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลสันป่าตอง

หมายเหตุ : Admit หมายถึง การมานอนโรงพยาบาล

: WARD หมายถึง ตึกคนไข้

: D/C (Dischart) หมายถึง อนุญาตให้กลับบ้าน

: OPD (Out patient Department) หมายถึง คนไข้ที่มารับบริการที่ตึก

: STD (Sexual transmitted Deceases) หมายถึง โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

: Vital signs หมายถึง สัญญาณชีพ เช่น วัดความดัน จับชีพจร วัดอัตราการหายใจ วัดอุณหภูมิ

: CXR หมายถึง Chest X-Ray

: F/U (Follow up) หมายถึง การติดตามผลการรักษา

: Csg. (Counseling) หมายถึง การให้คำปรึกษา

: TB (Tuberculosis) หมายถึง วัณโรค

4.2 การให้บริการดูแลรักษาผู้ป่วยเอดส์ของโรงพยาบาลฝาง

การให้บริการดูแลรักษาผู้ป่วยเอดส์ของโรงพยาบาลฝาง อำเภอฝาง จังหวัด เชียงใหม่ ได้แบ่งออกเป็นแต่ละด้านดังนี้

4.2.1 ด้านสถานที่

มีคลินิกที่ให้บริการ เรียกว่า **คลินิกให้คำปรึกษา** ให้บริการปรึกษาด้านเอดส์และ สุขภาพจิต เปิดให้บริการตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2535 เป็นคลินิกที่แยกมาจากการให้บริการทั่วไป มีห้องที่ให้บริการหลัก 1 ห้องที่อำนวยความสะดวกในเรื่องต่าง ๆ ที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน สะดวก เข้าถึงง่าย การให้บริการของคลินิกนั้น เป็นแบบครบวงจร (one stop service) โดยมีการ ให้บริการ คือ

ตั้งแต่วันจันทร์ - วันศุกร์ และจัดเป็นคลินิกพิเศษตามวัน ดังนี้

วันจันทร์	คลินิกทางด้านไวรัส
วันอังคาร	ให้บริการปรึกษาหญิงตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์
วันพุธ	คลินิกจิตเวช , คลินิกวัยรุ่น
วันพฤหัสบดี	คลินิกให้บริการปรึกษาหญิงตั้งครรภ์
วันศุกร์	คลินิกทางด้านไวรัส , คลินิกวัยรุ่น

4.2.2 ด้านงบประมาณ

แหล่งงบประมาณที่ได้รับ ในการให้บริการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์ ได้แก่ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ประกันสังคม สิทธิเบิกได้ของข้าราชการ โครงการ กองทุนโลก และจากองค์กรเอกชนต่างๆ ซึ่งแต่ละงบที่ได้รับมีความเพียงพอ และสามารถรองรับ ผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์ได้

4.2.3 ด้านบุคลากร

บุคลากรทางการแพทย์ที่ให้บริการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์ของโรงพยาบาล ฝางแบ่งออกดังนี้

1) แพทย์ มีแพทย์ให้บริการด้านการ จำนวน 3 คน ได้แก่ อายุรแพทย์ 1 คน ให้การ รักษาทางด้านไวรัสในผู้ป่วยผู้ใหญ่ กุมารแพทย์ 1 คน ให้การรักษาทางด้านไวรัสในผู้ป่วยเด็ก สูตินรี แพทย์ 1 คน ให้การรักษาทางด้านไวรัสในหญิงตั้งครรภ์ มีประสบการณ์ด้านการรักษาด้วยยาต้าน ไวรัส มากกว่า 3 ปี

2) เกสเซอร์ มีเกสเซอร์ให้บริการ จำนวน 1 คน ตำแหน่ง เกสเซอร์ 6 มีประสบการณ์ด้านการรักษาด้วยยาต้านไวรัส มากกว่า 2 ปี

3) พยาบาล มีพยาบาลให้บริการ ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพ 7 จำนวน 2 คน พยาบาลวิชาชีพ 6 จำนวน 1 คน และพยาบาลวิชาชีพ 1 คน รวม 4 คน พยาบาลทุกคนมีประสบการณ์ในคลินิกยาต้านไวรัสมากกว่า 3 ปี แต่ละคนสามารถทำงานแทนกันได้

4) เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการ มีเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการ จำนวน 2 คน (เป็นนักเทคนิคการแพทย์) มีประสบการณ์การทำงานด้านเอดส์ มากกว่า 3 ปี

5) แกนนำผู้ติดเชื้อ จำนวน 9 คน ช่วยให้บริการปรึกษาและตอบคำถามเรื่องการรับประทานยาต้านไวรัส , โรคติดเชื้อฉวยโอกาส , การนับเม็ดขาว , ให้บริการติดตามเยี่ยมบ้านผู้ป่วย

4.2.4 ด้านระบบบริการ

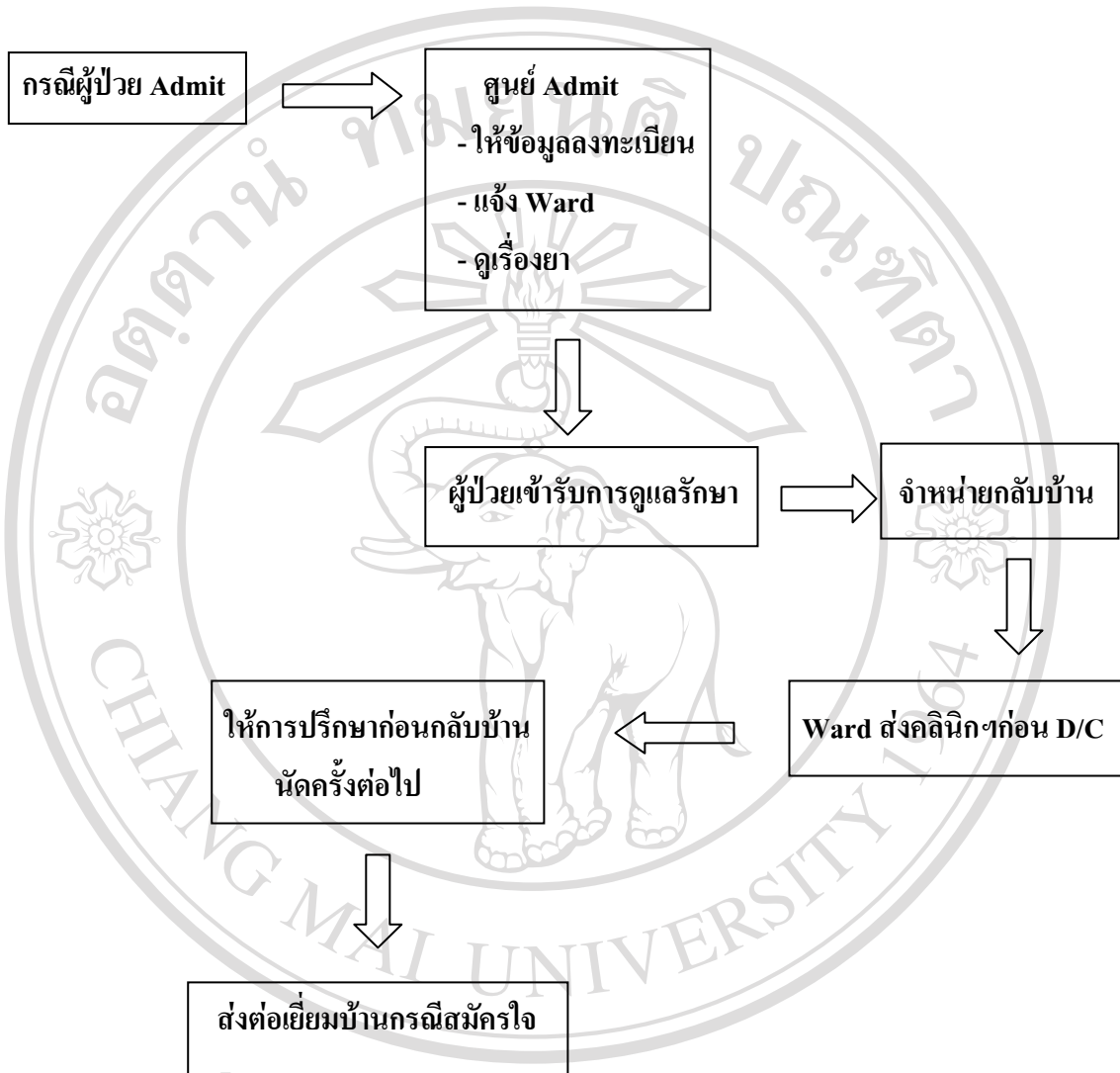
- 1) การซักประวัติ และการตรวจร่างกาย
- 2) มีระบบรักษาความลับ
- 3) การตรวจชันสูตร ตามแนวทางการดูแลผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์
- 4) การรักษาด้วยยาต้านไวรัสเอชไอวี โดยมีระบบบริหารยาตามระบบที่ สปสช. กำหนด
- 5) การป้องกัน คัดกรอง และรักษาโรคติดเชื้อฉวยโอกาส
- 6) การให้ความรู้ คำปรึกษาเกี่ยวกับโรค และการปฏิบัติตัวที่ถูกต้อง มีการดูแลทางด้านจิตใจ สังคม
- 7) มีระบบการส่งต่อและดูแลต่อเนื่อง

รูปที่ 4.4 คลินิกให้บริการดูแลรักษาผู้ป่วยเอดส์ของโรงพยาบาลฝาง

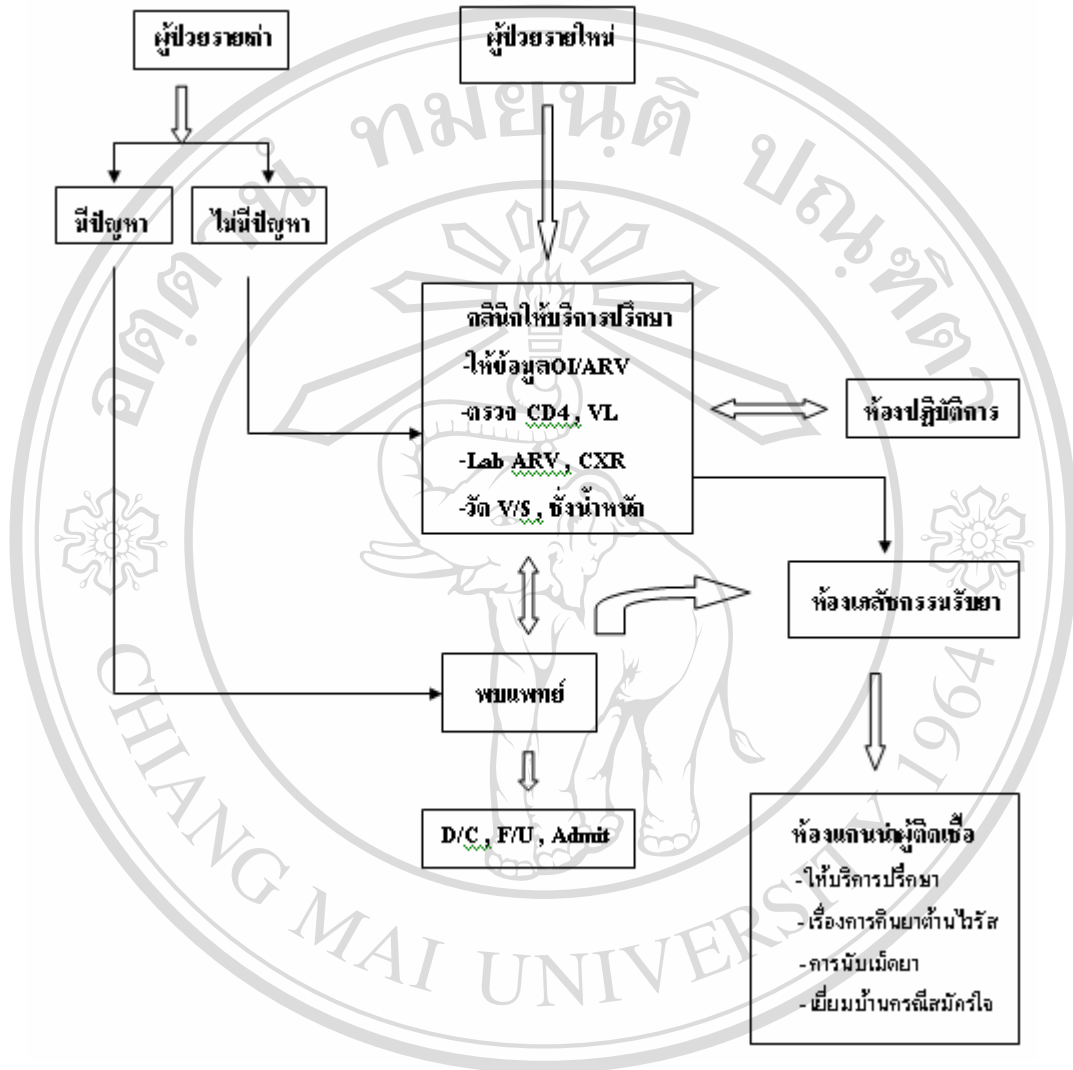

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

รูปที่ 4.5 การให้บริการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์ แผนกผู้ป่วยในของโรงพยาบาลฝาง

รูปที่ 4.6 การให้บริการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์ แผนกผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลฝาง

- หมายเหตุ : Admit หมายถึง การมานอน โรงพยาบาล
 : WARD หมายถึง ตึกคนไข้
 : D/C (Dischart) หมายถึง อนุญาตให้กลับบ้าน
 : V/S (Vital signs) หมายถึง สัญญาณชีพ เช่น วัดความดัน จับชีพจร วัดอัตราการหายใจ วัดอุณหภูมิ
 : CXR หมายถึง Chest X-Ray
 : VL (Viral Load) หมายถึง ไวรัสในกระแสเลือด
 : OI (Opportunistic Infection) หมายถึง โรคติดเชื้อฉวยโอกาส
 : ARV (Antiretroviral) หมายถึง การให้ยาต้านไวรัส

4.3 การเปรียบเทียบระบบการจัดการในการให้บริการดูแลรักษาผู้ป่วยเอดส์

4.3.1 ด้านบุคลากร

ด้านบุคลากร เมื่อเทียบอัตราส่วนของผู้ป่วยที่มารับบริการทั้ง 2 แห่ง จะพบว่าไม่มีความแตกต่างกันมากนัก เนื่องจากผู้ป่วยเอดส์ที่มารับบริการในโรงพยาบาลสันป่าตอง จะมากกว่าโรงพยาบาลฝาง

ตารางที่ 4.1 จำนวนบุคลากรที่ให้บริการดูแลรักษาผู้ป่วยเอดส์ของโรงพยาบาลสันป่าตองและฝาง

ข้อมูลบุคลากร	โรงพยาบาลสันป่าตอง (คน)	โรงพยาบาลฝาง (คน)
แพทย์	6	3
เภสัชกร	2	1
พยาบาล	6	4
เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการ	1	2
แกนนำผู้ติดเชื้อ	8	9
รวม	23	19

ที่มา : จากการสำรวจ

4.3.2 ด้านสถานที่ให้บริการ

ด้านสถานที่ให้บริการ ในส่วนของคลินิกเรารักสุขภาพของโรงพยาบาลสันป่าตอง เป็นคลินิกที่ให้การดูแลรักษาแบบไม่ครบวงจร คือ ระบบการจัดการของคลินิกจะมีการให้บริการแบบแยกส่วนกัน โดยมีจุดหลักที่ให้บริการนัดผู้ป่วยที่คลินิก และมีห้องให้บริการอื่นๆ แยกส่วนออกไป ได้แก่ ห้องพบแพทย์ ห้องให้คำปรึกษา ห้องจ่ายยา ห้องชันสูตร และห้องประชุมของกลุ่มผู้ติดเชื้อ ในส่วนของคลินิกให้คำปรึกษาของโรงพยาบาลฝาง เป็นคลินิกให้การรักษาและบริการแบบครบวงจร คือจัดให้มีบริการจุดเดียว (one stop service) โดยมีห้องให้บริการต่าง ๆ อยู่ในคลินิก

4.3.3 ด้านระบบบริการ

ด้านระบบบริการของโรงพยาบาลทั้ง 2 แห่ง ไม่มีความแตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละแห่งใช้มาตรฐานในการให้บริการตามเกณฑ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ